

ΘΕΡΙΝΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Το καλοκαίρι ήλθε πάλι και έχει βελτιώσει το ηθικό όλων. Είναι πια δυνατόν να ξεφύγουμε από την Αθήνα και να κινηθούμε προς την περιφέρεια. Και καθώς ανοίγει και η τουριστική πρόσβαση στη χώρα μας, οι ξένοι έχουν αρχίσει να έρχονται για τους «μαγικούς» προορισμούς του τόπου, με πρώτη τη Σαντορίνη.

Από τη Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου

Robert McCabe - Μαργαρίτα Πουρνάρα, Σαντορίνη. Εικόνες μιας άλλης εποχής (σχήμα 30x31, εκδ. Πατάκη, σελ. 180, ευρώ 44). Το εξαιρετικό αυτό λεύκωμα περιλαμβάνει μια σειρά φωτογραφιών που ελήφθησαν κατά τη δεκαετία 1954-1964, πριν η Σαντορίνη «ανακαλυφθεί» από τους τουρίστες, σε εποχή που ήταν απλώς άλλο ένα νησί των Κυκλάδων σε άγονη γραμμή. Ήταν η εποχή που τα ατμόπλοια έκαναν δρομολόγια δύο φορές την εβδομάδα και έπιαναν σε όλες τις μικρές Κυκλάδες εκείνης της εποχής, που περιλαμβάνουν πολλά από τα σημερινά τουριστικά νησιά. Το 1954 ο κ. Robert McCabe και ο αδελφός του ήταν οι μόνοι επισκέπτες του νησιού, όπου πήγαν τυχαία, από σύμπτωση, επειδή ο πρεσβύτερος αδελφός έτυχε να έχει στο πανεπιστήμιο

φιλο και συμφοιτητή τον Πέτρο Μάρκου Νορμικό, γιο του τότε βουλευτού Κυκλάδων! Ούτε ήξεραν την ύπαρξη του νησιού και το ότι η καλντέρα (σήμερα το πιο φωτογραφημένο σημείο της Ελλάδος μαζί με την Ακρόπολη των Αθηνών) είναι ο μεγαλύτερος κρατήρας ηφαιστειού στον πλανήτη μας.

Το νησί και ο κόσμος του, που αποτυπώθηκε σε αυτή την επίσκεψη και τις επόμενες, είναι το θέμα του βιβλίου. Είναι ένας κόσμος που χάθηκε οριστικά μέσα από την εμπορική και τουριστική αξιοποίηση και μαζί του χάθηκαν έθιμα, συνήθειες και τρόπος ζωής, ενώ υποχωρεί ταχύτατα ή και έχει ήδη χαθεί και το γλωσσικό ιδίωμα του τόπου, δημιουργημάτων των διαδοχικών κατοχών που είχε υποστεί κατά την

περίοδο από το 1204 και εξής. Ο κ. McCabe αποτύπωσε και τις δύο όψεις του νησιού, τόσο την άγρια της καλντέρας όσο και την ήμερη στην πλευρά της Περίσσης. Ημερη, τρόπος του λέγειν δηλαδή, καθώς τα λατομεία ελαφρόπετρας έχουν μετατρέψει το τοπίο παντού σε κατ'άστυχο και μοιάζουν πια σαν στόματα ανοικτά προς τα έγκατα της γης. Ας θυμίσω ότι η θηραϊκή γη είναι ένα από τα εκπληκτικά συστατικά του παλαιού τρόπου οικοδομής υποθαλασσίων κατασκευών για ενίσχυση του κονιάματος. Και ας θυμίσω επίσης, ότι η θηραϊκή γη είναι το συστατικό εκείνο που κατέστησε τα οχυρά της Γραμμής Μεταξύ απρόσβλητα στα πυρά των γερμανικών αρμάτων και βαρέων πυροβόλων το 1941. Έδωσε στα Οχυρά μια σκληρότητα και ταυτοχρόνως μια ελαστικότητα του

1. Στον Γιάλο.
2. Κάτω Φηρά, με τον Άγιο Μηνά στο βάθος.
3. Στον Γιάλο. Στο βάθος η αρχοντική οικία Δελένδα



ενισχυμένου τοιμεντοκονιάματος, σε τέτοιο βαθμό ώστε τα βλιμάτα μικρού διαμετρήματος να αναπηδούν και να αποστρακίζονται από την επιφάνεια των εξωτερικών τοίχων!

Η Σαντορίνη είναι ένας διαφορετικός τόπος. Όμως, το μικρό αυτό νησί, όπου αποκαλύπτεται το μεγαλείο του Μινωϊκού πολιτισμού σε βαθμό εφάμιλλο προς την Κρήτη, το 1954 είχε 12.000 κατοίκους και δύο ξένους επισκέπτες, ενώ σήμερα έχει και πάλι 15.000 χιλιάδες κατοίκους αλλά δέχεται περισσότερα από 2,5 εκατομμύρια επισκεπτών ετησίως... Και είναι κρίμα, πράγματι, ότι διαφημίζεται περισσότερο το πλοβασίλειμα παρά ο αρχαιολογικός χώρος στο Ακρωτήρι, η ελληνική μινωϊκή Πομπηία!

Το βιβλίο αποτυπώνει τη Θήρα των δύο-τριών επισκεπτών, ανθρώπων ευαίσθητων και συμπτωματικά επαγγελματιών φωτογράφων, ερωτευμένων με την τέχνη τους. Σε πολύ λίγο χρόνο προβλέπω ότι το βιβλίο θα γίνει πηγή μελετών λαογραφικού περιεχομένου, διότι οι φωτογραφίες έχουν το μεγάλο πλεονέκτημα ότι έχουν υπομνηματισθεί και περιλαμβάνουν τα ονόματα των κατοίκων που απαθανάτισθηκαν κατά την πορεία της εργασίας ή των στιγμών χαράς και αναμνηστικής τους. Επίσης, είναι χρονολογημένες, έστω και αν για λόγους πρακτικούς δεν σημειώνεται η ημερομηνία κάθε μιας στο λεύκωμα. Είναι όλες ασπρόμαυρες, γιατί αυτές μπορούσαν να αποδώσουν καλύτερα, κατά τον καλλιτέχνη φωτογράφο, την

ποιότητα των φωτοσκιάσεων μεταξύ της μαύρης γης και των λευκών σπιτιών, μοναδικής ίσως υπό τον αμείλικτο ήλιο του ελληνικού καλοκαιριού.

Όπως τονίζει ο Αμερικανός συγγραφέας «Κάθε μια από τις εικόνες τούτου του βιβλίου αντιπροσωπεύει λιγότερο από δύο δευτερόλεπτα από τη ζωή του νησιού. Ωστόσο, μέσα από αυτά τα δύο δευτερόλεπτα, όπου το φως επικεντρώθηκε σ' ένα κομμάτι φωτοευαίσθητου φιλμ, ένας θεατής μπορεί να έχει την αίσθηση τού πώς ήταν κάποτε το νησί και η ζωή σε αυτό».

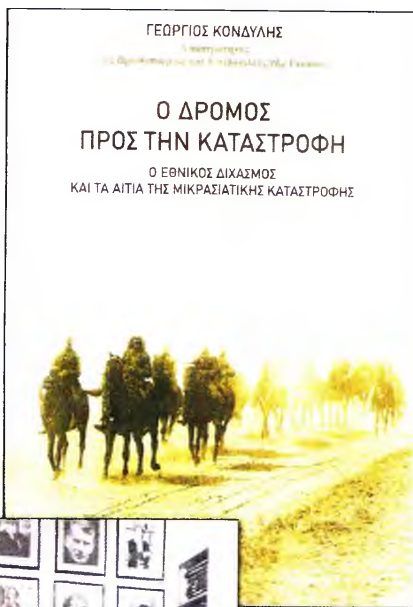
Αυτή την ποίηση του παιχνιδιού του φωτός, που αγωνιούσαν να αποδώσουν και οι μπρεσιονιστές ζωγράφοι με τον τρόπο τους και χωρίς να γνωρίζουν τον ελληνικό ήλιο, μεταφέρει το βιβλίο στα χέρια μας. Κάποιοι νεότεροι ίσως θεωρήσουν ότι είναι κρίμα που το ασπρόμαυρο στερεί τον θεατή από το γαλανό της θάλασσας και το γλαυκό του θερινού ουρανού. Όμως, η έλλειψη του χρώματος προσθέτει στις εικόνες μια εσωτερικότητα, που ίσως ταιριάζει στην έκδοση, που έρχεται σχεδόν σαν ρέκβιεμ για τον τρόπο και την εικόνα που χάθηκαν οριστικά.

Τέλος, τα κείμενα της κ. Πουρνάρα, που τιμά τη Σαντορινιά γιαγιά της, προσθέτουν έναν τόνο σφιχτής πληροφωρίας λαογραφικών στοιχείων αλλά και νοσταλγίας και διαπιστώσεων για την απώλεια όλων όσα παρέσυρε ο τουρισμός. Ίσως τα τελευταία που απομένουν είναι οι μαγειρικές συνταγές, που

οι γυναίκες μεταδίδουν με αγάπη από γενιά σε γενιά. Μπορεί το φημισμένο κρασί του νησιού, το «βινσάντο», να μην παράγεται πια εμπειρικά αλλά συγκροτημένα και με επιστημονική γνώση των οινοποιών, αλλά παραμένει εξ ίσου εύγευστο και δυνατό. Απομένουν κι άλλα πράγματα, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και αναμνήσεις, λίγα τραγούδια και θρύλοι. Απομένουν και κάποια αρχεία από το παρελθόν, στην περίπτωση που δεν κατεστράφησαν στον μεγάλο σεισμό του 1956, όταν το νησί κυριολεκτικά ερειπώθηκε. Και είναι ευτύχημα ότι η ομάδα που ανέλαβε την ανοικοδόμηση, προχώρησε με πολύ σεβασμό στο έργο της, για να διατηρηθεί το χρώμα του τόπου, σε αντίθεση με ό,τι συνέβη στα Επτάνησα. Βλέπετε, είχε ήδη υμνήσει τα κυκλαδίτικα σπίτια ο Le Corbusier και αυτό έσωσε το χρώμα του τόπου. Και επίσης, οι κάτοικοι ήταν λιποδιαίτοι και απλοί. Δεν ζπούσαν «μεγαλεία» αλλά σταθερότητα της σκεπής του σπιτιού τους...

Το βιβλίο μάς καθιστά σοφότερους και ίσως μάς προσδίδει μια ενσυναίσθηση προς το πρόσφατο ακόμη παρελθόν, για να κινητοποιηθούμε για τη διάσωση της μνήμης, αφού δεν είναι εφικτή και ίσως και όχι επιθυμητή η επιστροφή στην τόσο σκληρή καθημερινότητα και την επισφάλεια των ανθρώπων της εποχής του 1950-1960. Αλλά η μετρημένη και προοπτική αξιοποίηση του τουριστικού «θεάματος» είναι εφικτή και επιθυμητή, και μάλιστα σε κρατικό επίπεδο. Ας προσέχουμε!

-Γεώργιος Κονδύλης, Ο δρόμος προς την καταστροφή. Ο Εθνικός Διχασμός και τα αίτια της Μικρασιατικής Καταστροφής (εκδ. Λαβύρινθος, σελ. 262, ευρώ 18). Το βιβλίο αποτελεί μία ακόμη επιτυχημένη επιλογή φωτοαναστατικής εκδόσεως του Οίκου Λαβύρινθος, που έχει ειδικευθεί στην αναπαραγωγή σπανίων ελληνικών εκδόσεων, που έχουν εξαφανισθεί από την αγορά από δεκαετίες. Το συγκεκριμένο βιβλίο εκδόθηκε για πρώτη φορά μόλις κατά το 1979, από τον αυτό εκδότη που προβαίνει σήμερα στην ανατύπωση. Η τότε έκδοση είχε γίνει με τη φροντίδα του *Θεμ. Γ. Ζαφειροπούλου* και στο σύντομο σημείωμα του επιμελητού δινόταν η εξήγηση ότι η έκδοση είχε βραδύνει μεταξύ 1936, οπότε απεβίωσε ο Κονδύλης, και 1979, λόγω των συνεχών πολιτικών ανωμαλιών, του Πολέμου του 1940-41 και των εν συνεχεία γεγονότων. Όπως και αν έχει το πράγμα, το βιβλίο είναι η ανάλυση των γεγονότων μεταξύ 1915 και 1921 από τον Κονδύλη και οι εκτιμήσεις του για τις ευθύνες των εξελίξεων μετά ταύτα. Εγράφη κατά το διάστημα των ετών 1929-1930, ενώ ο συγγραφέας ήταν εν ενεργεία βουλευτής Καβάλας και αρχηγός του Εθνικού Ριζοσπαστικού Κόμματος. Λίγο νωρίτερα, ο Κονδύλης είχε αναπρέμει τον πρόεδρο και δικτάτορα Θεόδωρο Πάγκαλο και είχε επαναφέρει στην Προεδρία της Δημοκρατίας τον ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη, ενώ είχε προκηρύξει τις εκλογές του Νοεμβρίου 1926. Στο βιβλίο του, ο Κονδύλης εκφράζεται σαφώς και αναφανδόν υπέρ των θέσεων και της αξίας του Ελευθερίου Βενιζέλου και καταδικάζει την πλευρά των βασιλοκρόνων που συνετάχθησαν με τον Βασίλεά Κωνσταντίνο κατά το 1915 και αρνήθηκαν την έξοδο στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο παρά το πλευρό της Αντάντ. Είναι υπερβολή, όμως, ότι ο Κονδύλης έθεσε τον εαυτό του ως κριτή των ανωτέρων του αξιωματικών του επιτελείου, και μάλιστα αξιωματικών που είχαν και πολεμική πείρα και ιδιαίτερες γνώσεις, έχοντας φοιτήσει τόσο στη Σχολή Ευελπίδων όσο και σε σχολές της αλλοδαπής, κυρίως στη γαλλική Σχολή Πολέμου και τη γερμανική αντίστοιχη. Θυμίζουμε ότι ο ίδιος ως αξιωματικός δεν είχε καμία παιδεία. Κατετάγη ως εφελοντής το 1896 και έσπευσε να μετάσχει στην τελευταία Κρητική Επανάσταση. Εν συνεχεία εξελίχθηκε και λόγω των συνθηκών και λόγω της προσωπικής αξίας του μέχρι του βαθμού του υιοστρατήγου, ενώ ακολούθως έγινε πρωθυπουργός και αντιβασιλεύς, ο άνθρωπος που επανέφερε τον Βασίλεά Γεώργιο Β΄ στην Ελλάδα και στον θρόνο του. Ήταν ένας περιώτερος και πεσιματάρης Ευρωπαίος, που με τη γενναϊότητα και τη φυσική ευφυΐα του κατόρθωσε να αναδειχθεί μέχρι το ύψιστο αξίωμα της χώρας! Όμως, δεν έμεινε χωρίς γνώσεις. Κατόρθωσε, επίσης, να αυτομορφωθεί, όπως θα διαπιστώσει ο αναγνώστης διαβάζοντας το βιβλίο. Και η πολιτική κρίση του είναι οξεία και εύστοχη. Δυστυχώς, το βιβλίο δεν φθάνει στην εξιστόρηση μέχρι της κάμψεως του Μικρασιατικού Μετώπου και της υποχωρήσεως, της καταστροφής της Σμύρνης, και δεν αποδίδει ευθύνες για το τέλος της εκστρατείας. Θα είχε μεγάλο ενδιαφέρον να παρουσιαζόταν και αυτό το γεγονός, δοθέντος ότι και αυτός, όπως και ο Θεόδωρος Πάγκαλος, φαίνεται ότι είχαν στάση αρνητική έναντι του Νικολάου Πλαστήρα, που κατηγορήθηκε μετά λόγου γνώσεως για ευθύνες σοβαρές στο «στάσιμο» του Μετώπου τον Αύγουστο του 1922. Αλλά το βιβλίο τελειώνει με τις επιχειρήσεις Ιουνίου-Ιουλίου 1921 στην Κιουτάχεια και το Εσκή Σεχίρ. Είναι προφανές από τον



τρόπο που το βιβλίο κλείνει πολύ απότομα, με μόνον δύο σελίδες για τα τελευταία αυτά γεγονότα, χωρίς σχόλια και χωρίς συμπεράσματα, ότι ο Κονδύλης μάλλον δέκοψε τη συγγραφή, πιθανώς για λόγους σκοπιμότητας, διότι η πολιτική του δράση απαιτούσε περισσότερο χρόνο ή για κάτι άλλο, που δεν είναι εύκολο να διαγνωσθεί εκ των υστέρων και χωρίς άλλα στοιχεία. Πάντως, είναι ένα βιβλίο πολύ σημαντικό, που δεν έχει ληφθεί ιδιαίτερος υπ' όψιν υπό της βιβλιογραφίας για τη Μικρασιατική Εκστρατεία και σχεδόν καθόλου για τον Διχασμό.

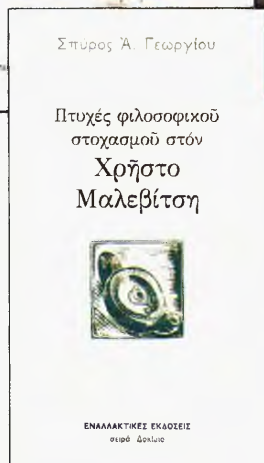
-Νίκος Μπακουνάκης, Όταν έπεσα στο μελανοδοχείο (εκδ. Πόλις, σελ. 356, ευρώ 16). Ο καλός δημοσιογράφος και καθηγητής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο στο τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού, στο νέο βιβλίο του αφηγείται πώς ως έφηβος ανακάλυψε τον κόσμο του βιβλίου, φυσικά του εξωσχολικού και λογοτεχνικού, και πώς πέρασε από τα απλά κόμικς της εποχής εκείνης στην ανάγνωση του Καμύ και άλλων μεγάλων ξένων συγγραφέων. Η αγάπη για το βιβλίο τον οδήγησε να εισηγηθεί και να επιτύχει τη δημιουργία του ενθέτου «Βιβλία» στο Βήμα της Κυριακής κατά το 1997 και να επαναφέρει μετά πολλές δεκαετίες την επαφή της εφημερίδας προς τα τεκταίνοντα της λογοτεχνίας. Η αφήγηση δύσκολα εντάσσεται σε κάποιο λογοτεχνικό είδος, καθώς μετέχει τόσο του δοκιμίου όσο και των αναμνήσεων, της αυτοβιογραφίας όσο και της κριτικής

και, τέλος, σιωδοδίποτε της ιστορίας των ΜΜΕ. Τόποι της δράσεως είναι η Αθήνα, βεβαίως, αλλά και η γενέτειρα Πάτρα και το Παρίσι των σπουδών του συγγραφέως. Στις σελίδες του βιβλίου περνούν αναλυτικότερα ή σύντομα πολλά πρόσωπα, κάποια από τα οποία δεν έχουν φύγει από τη μνήμη μας και κάποια που έχουν λησμονηθεί τελείως. Χαρές και λύπες, ενθουσιασμοί και απογοητεύσεις, διαψεύσεις και ελπίδες συμπλέκονται στις σελίδες και μας θυμίζουν την κοινή μοίρα όλων μας. Εκείνο που σκέφτηκα περισσότερο από σιδήριστε, καθώς διάβαζα το βιβλίο, είναι το πόσο εύκολα διαβάσαμε και λησμονήσαμε κάποια μυθιστορήματα που έκαναν πάταγο πριν από 30 ή 20 χρόνια. Και σκεπτόμουν ότι τελικά από όλους τους κριτικούς ο καλύτερος και αυστηρότερος είναι ο χρόνος, που είτε καταξιώνει πράγματι ένα βιβλίο ή το καταδικάζει στη λήθη. Και ο χρόνος είναι σκληρότερος από τον σκληρότερο κριτικό, καθώς μια κακή κριτική δεν αρκεί πάντοτε για να αγνοηθεί κάποιο έργο. Σε κάποιες περιπτώσεις μάλιστα, το βοηθεί στην κυκλοφορία του, όταν η καταδίκη είναι για λόγους ηθικής ή ευπρεπείας! Αντίθετα ο χρόνος, χωρίς συναισθήματα και καθωσπρεπισμούς, επιλέγει τι θα απομείνει από τη λογοτεχνική παραγωγή κάθε εποχής. Πάντως, πρέπει να συμφωνήσω με τον κ. Μπακουνάκη ότι στα χρόνια που περιγράφει, το βέβαιο είναι ότι το αστυνομικό μυθιστόρημα ενθλιώθηκε και αναδείχθηκε.

-Χαβιέρ Μαρίας, Έτσι αρχίζει το κακό (μτφρ. Έφη Γιαννοπούλου, εκδ. Πατάκης, σελ. 624, ευρώ 21 και σε e-book ευρώ 14). Ο συγγραφέας είναι Ισπανός γεννημένος το 1951 στη Μαδρίτη. Έχει διδάξει σε πανεπιστήμια της Βρετανίας, των ΗΠΑ και της πατρίδας του. Εμφανίστηκε στη λογοτεχνία ήδη από το 1971 και πολύ γρήγορα καθιερώθηκε ως κορυφαία μορφή στην πατρίδα του, ενώ πολύ σύντομα άρχισαν να μεταφράζονται τα βιβλία του σε 40 τελικά γλώσσες. Είναι εντυπωσιακό ότι το 2012 αρνήθηκε το Εθνικό Βραβείο

Μυθιστορήματος της Ισπανίας, επειδή η κυβέρνηση της χώρας είχε σταματήσει την επιχορήγηση και στήριξη των βιβλιοθηκών! Έχει τιμηθεί με πολλά λογοτεχνικά βραβεία και είναι από τους πολύ αγαπητούς μυθιστοριογράφους στην Ισπανία. Το παρόν είναι το τρίτο βιβλίο του που μεταφράζεται στα ελληνικά. Αναφέρεται στην εποχή του 1980, εποχή απογοητεύσεων στην Ισπανία. Ο ήρωας είναι ο νεαρός Χουάν ντε Βέρε, που προσλαμβάνεται στην πρώτη του εργασία και παρασύρεται στη ζωή του εργοδότη του, Εντουάρντο Μουριέλ, και της συζύγου του τελευταίου, Μπεατρίθ. Κοντά τους γνωρίζει τον μυστηριώδη φίλο τους και παιδίατρο, Χόρχε Βαν Βέκτεν. Και το νήμα των περιπλοκών και εμπλοκών μεταξύ προσώπων και με το παρελθόν όλων κατά την εποχή του Φράνκο αρχίζει να ξετυλίγεται. Τα συναισθήματα των πρώων είναι αυτά που όλοι γνωρίζουμε, αγάπη και πόθος, ενοχές και επιθυμίες, συγκρούσεις μεταξύ ηθικών επιταγών και ανηθικότητας, επιλογές μεταξύ αγάπης και μίσους, ζήλειας και φιλοδοξιών και συχνά διαψεύσεων. Τα μυθιστορήματα δεν είναι πάντοτε εύκολο στην ανάγνωση, όχι διότι είναι δυσνόητο αλλά διότι καταπνέεται και με ζητήματα που είναι απ' εαυτών δύσκολα. Αλλά αξίζει να διαβασθεί!

-Λία Μεγάλου-Σεφεριάδη, *Μέρες και νύχτες της ζωής μας* (εκδ. Κέδρος, σελ. 304, ευρώ 14). Μία ιστορία που θα μπορούσε να είναι αληθινή. Δύο άνθρωποι που μεγαλώνουν στην Ελλάδα και τη Γερμανία, παιδιά του ίδιου Γερμανού πατέρα, που καταλήγει σκληρός ναζιστής και άνθρωπος, που η μεν Ελληνίδα κόρη του δεν γνώρισε ποτέ, ενώ ο Γερμανός γιος του, που μεγάλωσε με την κρυπτοναζίστρια γιαγιά του στη Γερμανία, μόλις που θυμάται. Και όμως, οι ζωές τους καθορίστηκαν από αυτό το παρελθόν, που δεν γνωρίζουν μέχρις ότου η Δέσποινα, με τον θάνατο των γονέων της, αρχίζει να υποψιάζεται ότι κάτι δεν πήγαινε ποτέ καλά στην οικογένεια και αποφασίζει να αναζητήσει το τι συνέβη. Δύο άνθρωποι, παιδιά ενός πατέρα, που έζησαν μέχρι την εποχή του ενήλικου βίου τους με άγνοια του παρελθόντος και με ανήσυχο υπόβαθρο στη ζωή τους. Το βιβλίο είναι εύκολο στην ανάγνωση, ευχάριστο αλλά και ταυτοχρόνως ανιχνεύει ένα μεγάλο κεφάλαιο της πρόσφατης ιστορίας της Ευρώπης, που είχε αποσιωπηθεί συστηματικά σε όλα τα κράτη που έζησαν την Κατοχή των γερμανικών στρατευμάτων. Η Μαρίζα Κωχ ήταν η πρώτη στον τόπο μας που τόλμησε να μιλήσει για το γεγονός, αλλά και να δώσει μια εικόνα πατρός που δεν ήταν τέρας, αλλά τρυφερός και ερωτευμένος με την Ελληνίδα αγαπημένη του. Το βιβλίο της κ. Μεγάλου-Σεφεριάδη δεν μιλεί για τέτοιον πατέρα, αλλά για έναν άνθρωπο που ξεκίνησε γλυκιά και ανθρώπινα



μελέτη του έργου του Χρήστου Μαλεβίτση (1927-1997), τον οποίο θεωρεί ως κορυφαίο διανοητή και συγγραφέα. Στο παρόν παρατίθεται μια σειρά επί τριτοκρίμων, που έχουν



και κατέληξε σκληρός ναζιστής στα SS. Φυσικά υπάρχουν και τέτοια φαινόμενα.

-Σπύρος Α. Γεωργίου, *Πτυχές φιλοσοφικού στοχασμού στον Χρήστο Μαλεβίτση* (εκδ. *Εναλλακτικές Εκδόσεις*, σελ. 112, ευρώ 10). Ο συγγραφέας διδάσκει στη Μέση Εκπαίδευση και έχει αφιερώσει μεγάλο μέρος των δοκιμών του στη

κατά καιρούς εκδοθεί σε διάφορα έντυπα. Το περιεχόμενο του φιλοσοφικού προβληματισμού στα μελετώμενα κείμενα του Μαλεβίτση αφορά στα εξής θέματα: τη δόξα του πνεύματος, τη μετα-ιστορία, το εθνικό ζην, την ελευθερία, την παράδοση, την πολιτική παιδεία και το δοκίμιο ως είδος έντεχνου λόγου. Ας σημειωθεί ότι ο Μαλεβίτσης συνιστά ένα από τα σχετικά πρόσφατα παραδείγματα του κρατικού ρόλου ως τροφού του πνεύματος, καθώς διετέλεσε σε όλο τον εργασιακό βίο του ως υπάλληλος του τότε Υπουργείου Συντονισμού και μετά της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας. Διερωτώμαι μάλιστα και η ανάλυση των στατιστικών απετέλεσε τροφή για τον φιλοσοφικό προβληματισμό του.

-Βαγγέλις Ραπτόπουλος, *Ότι καλύτερο μου έχει συμβεί* (εκδ. Κέδρος, σελ. 168, ευρώ 11). Το βιβλίο περιλαμβάνει 36 μικρά αυτοβιογραφικά κείμενα για τα όσα καλύτερα έχουν συμβεί σε μέλη της οικογενείας και τους φίλους του συγγραφέως, που γενικά έχει την τάση της αυτοπαρητήσεως. Γι' αυτό, ίσως χαρακτηρίζει ο ίδιος το βιβλίο του ως «μια επιλεκτική αυτοβιογραφία». Άλλα από τα κεφάλαια είναι εκτενέστερα και άλλα πραγματικά σύντομα, μόλις δύο ή τρεις σελίδες. Σε όλα, όμως, διακρίνεται πίσω από τον ελαφρό τόνο των αναμνήσεων μια διάθεση στοχαστικότητας και σοβαρή προσέγγιση διανοητού. Έχοντας διδάξει επί σειρά ετών τη συγγραφική τέχνη, αυτό που αποκαλείται γενικότερα «δημιουργική γραφή», τα κείμενά του διακρίνονται για τη λιπότητα και περιεκτικότητα του λόγου και μια αναζήτηση γλωσσικής αρμονίας, που τελικά πιστεύω ότι δεν διδάσκεται, αλλά είναι δώρο.